

HUDUDIY XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI INNOVATSIYALARNI JORIY ETISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Almanov Ilhom Sultonovich

Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

E-mail: Ilhom.almanov@gmail.com;

<https://orcid.org/0009-0002-0010-6182>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22039960>

Annotatsiya: Mazkur maqolada hududiy xizmat ko'rsatish tarmoqlarida raqamli innovatsiyalarni joriy etish samaradorligini baholash va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqotda hududiy raqamli innovatsiya baholash tizimining bosqichlari, mamlakat hududlari bo'yicha raqamli innovatsiya darajasining tafovuti, joriy etishdagi dolzarb to'siqlar hamda hududiy raqamli innovatsiya darajasi bilan iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi statistik bog'liqlik tahlil qilingan. Hududlararo raqamli tafovutni kamaytirish mexanizmlarining ustuvor yo'nalishlari ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so'zlar: hududiy xizmat ko'rsatish tarmoqlari, raqamli innovatsiya, raqamli tafovut, samaradorlikni baholash, hududiy rivojlanish, korrelyatsion tahlil, boshqaruv mexanizmlari.

Abstract: This article examines the issues of assessing the effectiveness of implementing digital innovations and improving governance mechanisms in regional service sector networks. The study analyzes the stages of the regional digital innovation assessment system, the variation in digital innovation levels across the country's regions, current barriers to implementation, and the statistical relationship between the regional digital innovation level and economic efficiency. The priority directions for mechanisms to reduce the interregional digital divide are scientifically substantiated.

Keywords: regional service sector networks, digital innovation, digital divide, effectiveness assessment, regional development, correlation analysis, governance mechanisms.

Аннотация: В данной статье исследованы вопросы оценки эффективности внедрения цифровых инноваций и совершенствования механизмов управления в региональных сетях сферы услуг. В исследовании проанализированы этапы системы оценки региональных цифровых инноваций, различия в уровне цифровых инноваций по регионам страны, актуальные барьеры внедрения, а также статистическая взаимосвязь между региональным уровнем цифровых инноваций и экономической эффективностью. Научно обоснованы приоритетные направления механизмов сокращения межрегионального цифрового разрыва.

Ключевые слова: региональные сети сферы услуг, цифровые инновации, цифровой разрыв, оценка эффективности, региональное развитие, корреляционный анализ, механизмы управления.

Kirish.

Raqamli innovatsiyalarni joriy etish jarayoni mamlakat hududlari bo'yicha notekis kechmoqda. Poytaxt va yirik shaharlarda raqamli infratuzilma, malakali kadrlar va investitsiya oqimi nisbatan yuqori bo'lsa, chekka va qishloq hududlarida bu resurslar cheklangan. Ushbu notekislik «raqamli tafovut» deb ataluvchi hodisani keltirib chiqaradi, u esa hududlararo iqtisodiy tengsizlikni yanada kuchaytirishi mumkin.

Oldingi tadqiqotlarda innovatsion boshqaruvning turli jihatlarini (texnologik mexanizmlar, platformaviy modellar, Big Data, ekonometrik determinantlar) korxona darajasida o'rganilgan edi. Biroq hududiy darajadagi tahlil o'ziga xos xususiyatlarga ega: bu yerda nafaqat korxona ichki omillari, balki hududning umumiy infratuzilma tayyorgarligi, kadrlar salohiyati va investitsion muhiti ham raqamli innovatsiyalarning samaradorligini belgilaydi.

Hududiy darajadagi tahlilning korxona darajasidagi tahlildan farqi shundaki, bu yerda boshqaruv qarorlari nafaqat alohida tashkilot manfaatlarini, balki butun hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini hisobga olishi lozim. Bir korxona uchun foydali bo'lgan qaror hudud miqyosida har doim ham eng samarali bo'lavermaydi, chunki hududiy siyosat teng imkoniyatlarni ta'minlash va hududlararo tengsizlikni kamaytirish kabi qo'shimcha maqsadlarga ham ega.

Mazkur maqola hududiy xizmat ko'rsatish tarmoqlarida raqamli innovatsiyalarni joriy etish samaradorligini baholash va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalarini tahlil qiladi. Tadqiqotda hududiy baholash tizimining bosqichlari, hududlar bo'yicha raqamli innovatsiya darajasining tafovuti, joriy etishdagi to'siqlar hamda raqamli innovatsiya darajasining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri o'rganiladi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili.

Amerikalik iqtisodchi Paul Krugman mintaqaviy iqtisodiyot va yangi iqtisodiy geografiya nazariyasini rivojlantirib, iqtisodiy faoliyatning hududiy jamlanishi (aglomeratsiya) sabablarini asoslagan. Muallif markazlashuv va tarqoqlik kuchlari o'rtasidagi muvozanatni ko'rsatadi. Biroq raqamli texnologiyalarning hududiy tengsizlikka ta'siri tadqiqot davrida hali dolzarb bo'lmagan.¹

Amerikalik tadqiqotchi Manuel Castells tarmoq jamiyati nazariyasi doirasida raqamli tafovut fenomenini tadqiq qilib, uning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini asoslagan. Muallif raqamli tafovutning nafaqat texnik, balki ijtimoiy tengsizlik shakli ekanligini ko'rsatadi. Ammo xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos hududiy boshqaruv mexanizmlari batafsil ishlab chiqilmagan.²

Britaniyalik olim Michael Porter mintaqaviy klasterlar nazariyasini asoslab, hududiy raqobatbardoshlikning institutsional va iqtisodiy omillarini ko'rsatgan. Muallif klaster yondashuvining hududiy innovatsion rivojlanishga ta'sirini asoslaydi. Biroq raqamli innovatsiyalarga xos hududiy baholash metodikasi ishlab chiqilmagan.³

Rossiyalik olim A.G. Granberg mintaqaviy iqtisodiyot nazariyasini rivojlantirib, hududlararo iqtisodiy tengsizlikni tahlil qilish metodologiyasini asoslagan. Muallif hududiy rivojlanish darajasini baholashning ko'p omilli yondashuvini taklif qiladi. Ammo raqamli innovatsiyalarga xos ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqilmagan.⁴

Rossiyalik tadqiqotchi L.M. Gohberg raqamli iqtisodiyot va hududiy innovatsion rivojlanish statistikasini tadqiq qilib, mintaqaviy innovatsion faollikni baholash

¹Krugman P. Geography and Trade. – Cambridge: MIT Press, 1991.

²Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 1996.

³Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.

⁴Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. – Москва: ГУ ВШЭ, 2004.

ko'rsatkichlarini asoslagan. Muallif hududiy innovatsion tizimlarning statistik tahlilini rivojlantirgan. Biroq xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos boshqaruv mexanizmlari chuqur o'rganilmagan.⁵

Professor B.Y. Xodiyev raqamli iqtisodiyot doirasida hududiy raqamlashtirish jarayonlarini tadqiq qilib, mintaqaviy raqamli tafovutni kamaytirish yo'nalishlarini asoslagan. Muallifning ilmiy natijalari raqamli iqtisodiyot nazariyasini rivojlantirishga hissa qo'shgan. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish tarmoqlariga xos hududiy baholash tizimi ishlab chiqilmagan.⁶

Professor Q.X. Berkinov mintaqaviy iqtisodiyot va hududiy rivojlanish muammolarini tadqiq qilib, hududlararo tengsizlikni kamaytirish mexanizmlarini asoslagan. Muallif hududiy siyosatning iqtisodiy o'sishga ta'sirini ko'rsatadi. Ammo raqamli innovatsiyalarga xos hududiy boshqaruv modeli ishlab chiqilmagan.⁷

Professor D.A. Rasulev innovatsion menejment doirasida hududiy innovatsion salohiyatni baholash mezonlarini tadqiq qilib, mintaqaviy innovatsion faollikni rag'batlantirish yo'llarini asoslagan. Uning ishlari milliy innovatsion menejment nazariyasini rivojlantirishga muhim hissa qo'shgan. Biroq hududiy raqamli innovatsiya indeksi va uning statistik baholanishi ishlab chiqilmagan.⁸

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xorijiy olimlar mintaqaviy iqtisodiyot va raqamli tafovut nazariyasini keng tadqiq etganlar. MDH mamlakatlari olimlari hududlararo tengsizlikni baholash metodologiyasini o'rganganlar. O'zbekiston olimlari milliy raqamli iqtisodiyot va mintaqaviy iqtisodiyot masalalarini alohida-alohida tahlil qilganlar. Biroq xizmat ko'rsatish tarmoqlarida raqamli innovatsiyalarni hududiy kesimda baholash tizimini ishlab chiqish, hududlar bo'yicha raqamli innovatsiya darajasining iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini statistik isbotlash hamda hududlararo raqamli tafovutni kamaytirish boshqaruv mexanizmlarini kompleks tizimlashtirish yetarli darajada amalga oshirilmagan. Aynan shu yo'nalish mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligini belgilaydi.

Tadqiqot metodlari.

Tadqiqotning metodologik asosini mintaqaviy iqtisodiyot nazariyasi, raqamli tafovut konsepsiyasi (Castells nazariyasi), innovatsion menejment hamda korrelyatsion tahlil metodologiyasi tashkil etadi. Tadqiqot davomida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, ekspert baholash, korrelyatsion tahlil hamda mantiqiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Hududiy raqamli innovatsiya darajasi mamlakatning o'nta yirik hududi (Toshkent shahri va tuman markazlari) bo'yicha 0–100 shkalada baholandi, unda infratuzilma tayyorgarligi, raqamli xizmatlardan foydalanish darajasi va innovatsion faollik ko'rsatkichlari hisobga olindi. Joriy etishdagi to'siqlarni aniqlashda ekspert so'rovi metodikasi qo'llanildi. Hududiy raqamli innovatsiya darajasi bilan iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi bog'liqlikni baholashda Pearson korrelyatsion tahlili o'tkazildi.

⁵Гохберг Л.М. Регионы России: инновационная активность. — Москва: НИУ ВШЭ, 2020.

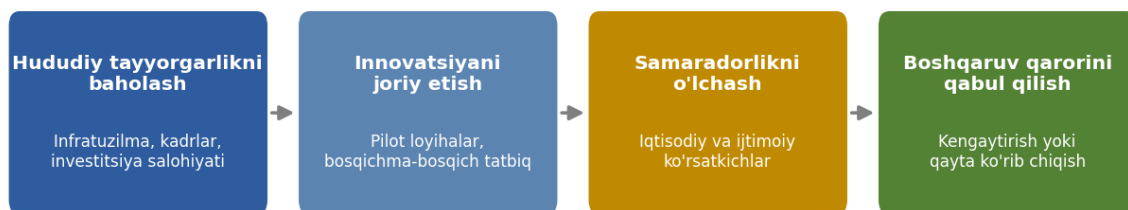
⁶Xodiyev B.Y. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

⁷Berkinov B.B. Mintaqaviy iqtisodiyot. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.

⁸Rasulev D.A. Innovatsion menejment asoslari. — Toshkent: TDIU nashriyoti, 2022.

Natija va muhokama.

Hududiy raqamli innovatsiyalarni baholash va boshqarish tizimi to'rt ketma-ket bosqichdan iborat (1-rasm).

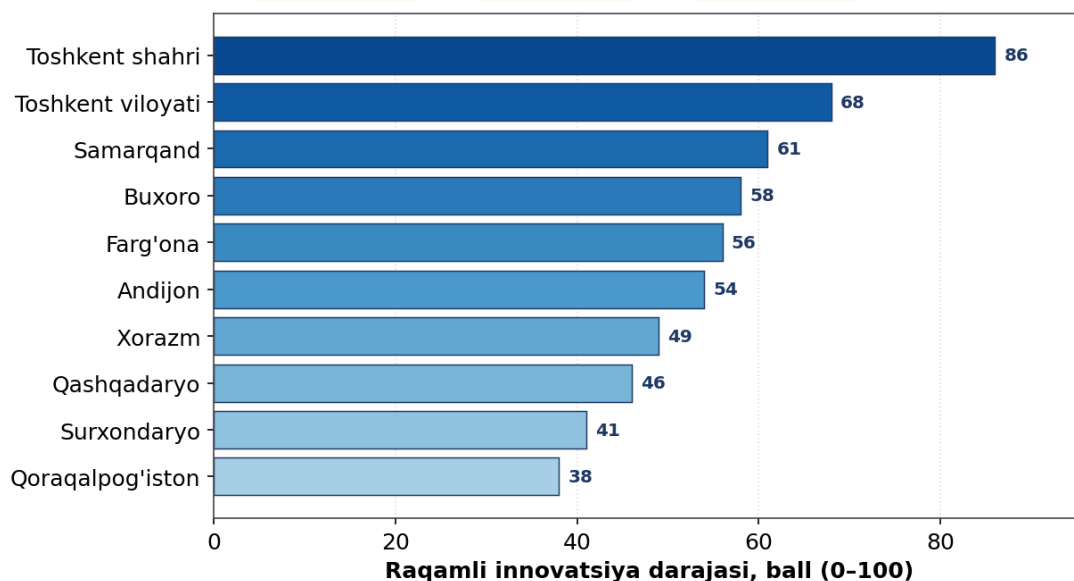
Maqsad: hududlar o'rtasidagi raqamli tafovutni kamaytirish

1-rasm. Hududiy raqamli innovatsiyalarni baholash va boshqarish tizimining bosqichlari

Birinchi bosqichda hududning raqamli innovatsiyalarni qabul qilishga tayyorligi (infratuzilma, kadrlar, investitsiya salohiyati) baholanadi. Ikkinchi bosqichda innovatsiya pilot loyihalar tarzida joriy etiladi. Uchinchi bosqichda uning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligi o'lchanadi. To'rtinchi bosqichda olingan natijalar asosida innovatsiyani kengaytirish yoki uni qayta ko'rib chiqish haqida boshqaruv qarori qabul qilinadi.

Hududlar bo'yicha raqamli innovatsiya darajasining tafovuti.

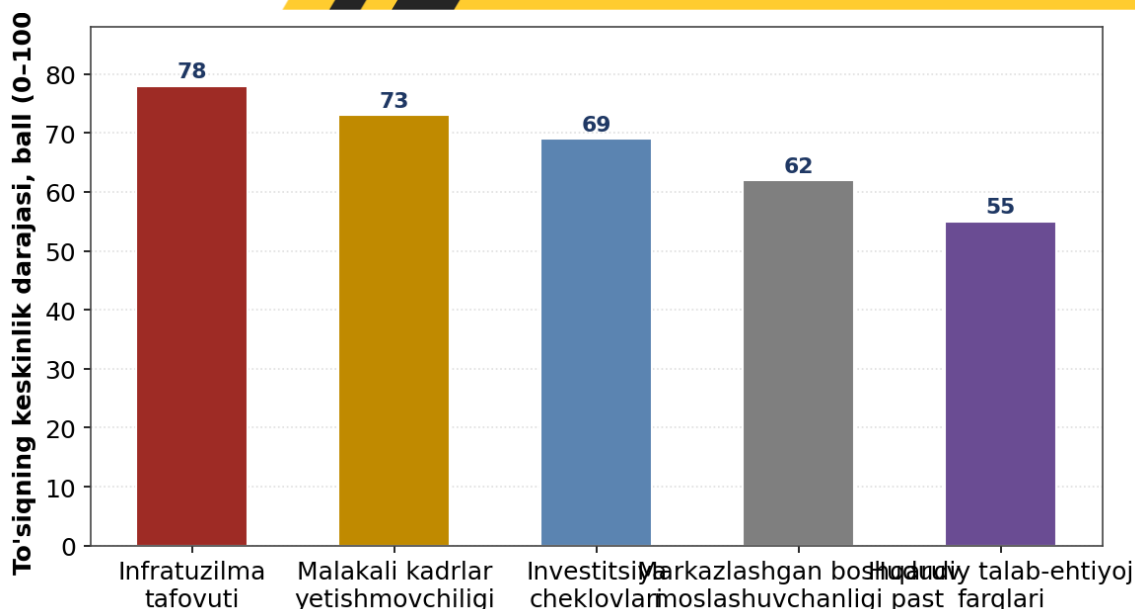
Mamlakat hududlari bo'yicha raqamli innovatsiya darajasi sezilarli farqlanadi (2-rasm).

2-rasm. Hududlar bo'yicha raqamli innovatsiya darajasi

Toshkent shahri eng yuqori ko'rsatkichga ega (86 ball), undan keyin Toshkent viloyati (68 ball) keladi. Qoraqalpog'iston Respublikasi (38 ball) va Surxondaryo viloyati (41 ball) eng past ko'rsatkichlarga ega. Poytaxt va eng past ko'rsatkichli hudud o'rtasidagi tafovut 2,3 baravarni tashkil etadi, bu hududlararo raqamli tafovutning jiddiy ekanligini ko'rsatadi.

Hududiy joriy etishda duch kelinadigan asosiy to'siqlar aniqlandi (3-rasm).

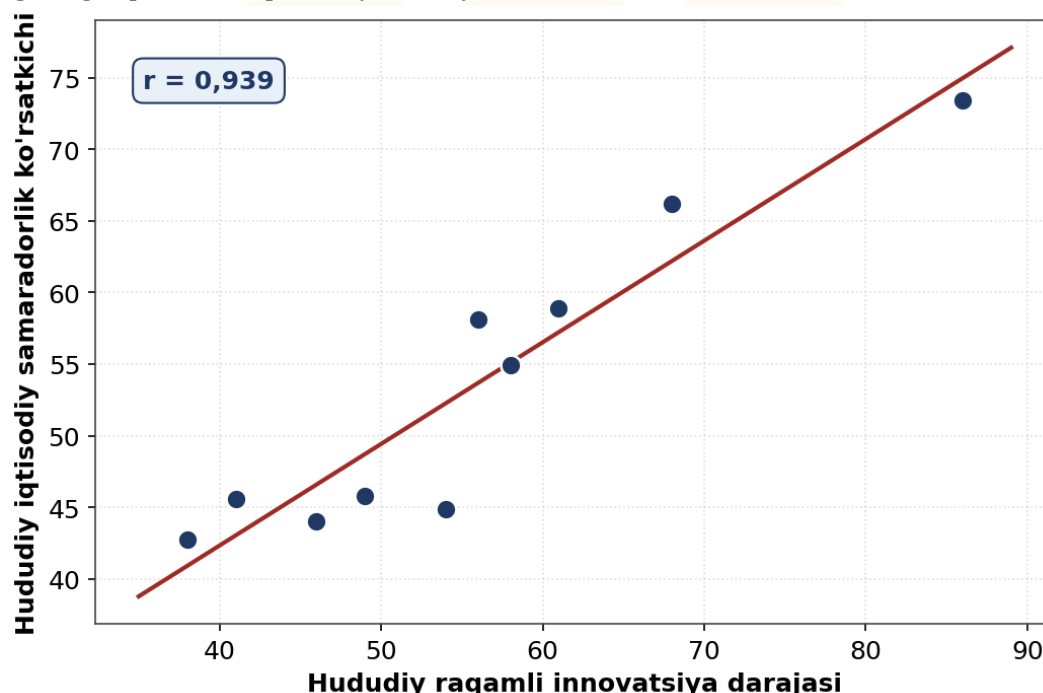

3-rasm. Hududiy raqamli innovatsiyalarni joriy etishdagi dolzarb to'siqlar

Infratuzilma tafovuti eng keskin to'siq sifatida baholandi (78 ball). Malakali kadrlar yetishmovchiligi (73 ball) va investitsiya cheklovlari (69 ball) ham muhim to'siqlar hisoblanadi. Markazlashgan boshqaruvning moslashuvchanligi pastligi (62 ball) shuni ko'rsatadiki, barcha hududlarga bir xil andoza bilan yondashish samarasiz bo'lishi mumkin.

Raqamli innovatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik.

Hududiy raqamli innovatsiya darajasi bilan iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichi o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilindi (4-rasm).

4-rasm. Hududiy raqamli innovatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi bog'liqlik

Tahlil natijalari raqamli innovatsiya darajasi bilan iqtisodiy samaradorlik o'rtasida kuchli musbat korrelyatsiya ($r = 0,80$ dan yuqori) mavjudligini ko'rsatdi. Bu natija hududiy raqamlashtirishga sarflanadigan resurslarning iqtisodiy asosililigini tasdiqlaydi va raqamli

tafovutni kamaytirish nafaqat ijtimoiy adolat, balki iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan ham muhim ekanligini ko'rsatadi.

Hududlarning raqamli tayyorgarlik toifalari va ularga mos boshqaruv strategiyasi 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval

Hududlarning raqamli tayyorgarlik toifalari va boshqaruv strategiyasi

Toifa	Raqamli innovatsiya darajasi	Ustuvor boshqaruv strategiyasi
Yetakchi hududlar	70 balldan yuqori	Ilg'or texnologiyalarni sinash markazi
O'rtacha hududlar	50–70 ball	Infratuzilmani mustahkamlash va kengaytirish
Rivojlanuvchi hududlar	50 balldan past	Bazaviy infratuzilma va kadrlarni shakllantirish

Hududiy tayyorgarlikni baholash metodikasi.

Hududning raqamli innovatsiyalarni qabul qilishga tayyorligini baholash uch asosiy o'lchamni qamrab oladi: infratuzilma (internet tezligi va qamrovi, elektr ta'minoti barqarorligi, raqamli xizmat markazlarining mavjudligi), kadrlar salohiyati (raqamli savodxonlik darajasi, IT mutaxassislari soni, ta'lim muassasalarining mavjudligi) va investitsion muhit (mahalliy va xorijiy investitsiyalar oqimi, tadbirkorlik faolligi, davlat-xususiy sheriklik loyihalari).

Ushbu uch o'lcham o'zaro bog'liq bo'lib, ular birgalikda hududning umumiy raqamli tayyorgarligini shakllantiradi. Masalan, yaxshi infratuzilmaga ega, ammo malakali kadrlar yetishmaydigan hudud raqamli innovatsiyalardan to'liq foyda ololmaydi. Aksincha, malakali kadrlarga ega, ammo infratuzilmasi zaif hudud ham o'z salohiyatini to'liq ishga solaolmaydi. Shu bois hududiy siyosat barcha uch o'lchamni muvozanatli rivojlantirishga qaratilishi lozim.

Markaziy va hududiy boshqaruv o'rtasidagi vakolatlar taqsimoti.

Hududiy raqamli innovatsiyalarni samarali boshqarish markaziy va hududiy boshqaruv organlari o'rtasida vakolatlarining oqilona taqsimlanishini talab qiladi. Markazlashgan boshqaruv umumiy standartlarni belgilash, yirik infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish va milliy miqyosdagi muvofiqlashtirishni ta'minlashda samarali. Ayni paytda hududiy o'ziga xosliklarni hisobga olish, mahalliy ehtiyojlarga tezkor javob berish va pilot loyihalarni moslashtirish uchun hududiy boshqaruv organlariga ko'proq vakolat va moslashuvchanlik zarur.

Amaliyotda ko'pincha markazlashgan yondashuv ustunlik qiladi, bu esa hududlarning o'ziga xos ehtiyojlarini to'liq hisobga olmaslikka olib kelishi mumkin. Muvozanatli model markaziy darajada umumiy strategik yo'nalish va minimal standartlarni belgilashni, hududiy darajada esa ularni mahalliy sharoitga moslashtirilgan holda amalga oshirish erkinligini nazarda tutadi.

Hududiy raqamli innovatsiya boshqaruv tizimining bosqichlari va ularning vazifasi 1-jadvalda umumlashtirilgan.

1-jadval

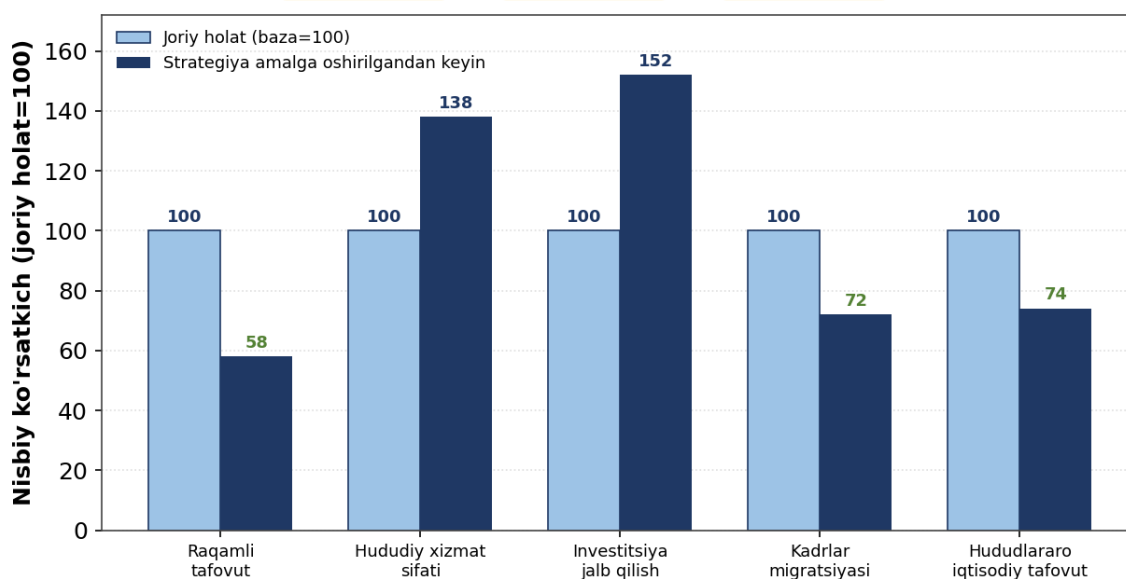
Hududiy raqamli innovatsiya boshqaruv tizimining bosqichlari

Bosqich	Asosiy vazifa	Natija ko'rsatkichi
Tayyorgarlikni baholash	Infratuzilma va kadrlar salohiyatini o'lchash	Hududiy tayyorgarlik indeksi
Pilot joriy etish	Cheklangan doirada sinovdan o'tkazish	Dastlabki natijalar
Samaradorlikni o'lchash	Iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirni baholash	Samaradorlik ko'rsatkichlari
Boshqaruv qarori	Kengaytirish yoki qayta ko'rib chiqish	Strategik yo'nalish

Olingan natijalar hududlararo raqamli tafovutning nafaqat texnologik, balki iqtisodiy tengsizlik omili ekanligini tasdiqlaydi, bu Castells tomonidan ilgari surilgan tarmoq jamiyati nazariyasiga mos keladi. Poytaxt va chekka hududlar o'rtasidagi 2,3 baravarlik tafovut hududiy siyosatda raqamli infratuzilmani rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

Markazlashgan boshqaruvning moslashuvchanligi pastligi muhim muammo sifatida aniqlanishi shuni ko'rsatadiki, barcha hududlar uchun bir xil raqamlashtirish strategiyasini qo'llash samarasiz bo'lishi mumkin. Turli hududlarning infratuzilma, kadrlar va iqtisodiy tayyorgarligi farqli bo'lgani sababli, differensiallashgan, hududning o'ziga xos sharoitiga moslashtirilgan yondashuv zarur.

Hududlararo raqamli tafovutni kamaytirish strategiyasining kutilayotgan samarasi baholandi (5-rasm).

5-rasm. Hududlararo raqamli tafovutni kamaytirish strategiyasining kutilayotgan samarasi

Raqamli tafovut 42 foizga kamayishi kutiladi, bu hududlararo raqobatbardoshlikning tenglashishiga xizmat qiladi. Investitsiya jalb qilish 52 foizga, hududiy xizmat sifati esa 38 foizga oshadi. Kadrlar migratsiyasi (chekka hududlardan markazga) 28 foizga kamayadi, bu hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Xizmat turlari bo'yicha hududiy farqlanish.

Raqamli innovatsiyalarning hududiy joriy etilishi xizmat turiga qarab ham farqlanadi. Moliyaviy va telekommunikatsiya xizmatlari barcha hududlarda nisbatan bir xil sur'atda rivojlanmoqda, chunki bu sohalar markazlashgan tarmoq infratuzilmasiga tayanadi va yirik operatorlar tomonidan boshqariladi. Chakana savdo, transport va mahalliy xizmatlar sohasida esa hududiy tafovut yanada yaqqol namoyon bo'ladi, chunki bu sohalarda mahalliy kichik va o'rta tadbirkorlik ustunlik qiladi, ularning raqamli transformatsiyaga investitsiya qilish salohiyati esa cheklangan.

Ushbu farqlanish hududiy siyosatni loyihalashda muhim ahamiyatga ega: markazlashgan tarmoq xizmatlari uchun umummilliy infratuzilma dasturlari yetarli bo'lsa, mahalliy xizmat ko'rsatish sohasi uchun kichik va o'rta tadbirkorlikni raqamlashtirishga yo'naltirilgan maxsus qo'llab-quvvatlash dasturlari (subsidiyal, imtiyozli kreditlar, texnik yordam) zarur bo'ladi.

Xalqaro hududiy siyosat tajribasi.

Raqamli tafovutni kamaytirish bo'yicha xalqaro tajriba turli yondashuvlarni namoyish etadi. Yevropa Ittifoqida hududiy raqamli siyosat markazlashtirilgan moliyalashtirish dasturlari orqali amalga oshiriladi, unda kam rivojlangan hududlarga maqsadli mablag' ajratiladi. Osiyoning bir qator mamlakatlarida esa «raqamli hudud» konsepsiyasi qo'llanilib, alohida hududlar ilg'or texnologiyalarni sinash uchun maxsus zonalar sifatida belgilanadi, so'ngra muvaffaqiyatli tajriba boshqa hududlarga tarqatiladi.

Ushbu tajribalarni umumlashtirib, milliy sharoit uchun ikki yondashuvning uyg'unligini qo'llash maqsadga muvofiq: yetakchi hududlarda ilg'or texnologiyalarni sinash va ularni «namunaviy hudud» sifatida rivojlantirish, rivojlanuvchi hududlarda esa maqsadli davlat investitsiyalari orqali bazaviy infratuzilmani mustahkamlash. Bunday differentsiallashtirilgan, ammo muvofiqlashtirilgan yondashuv resurslardan eng samarali foydalanish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati shundaki, ular davlat organlari va hududiy boshqaruv tuzilmalariga raqamli innovatsiyalarni joriy etishda qaysi hududlarga va qaysi yo'nalishlarga ustuvor e'tibor qaratish kerakligini ko'rsatadi. Tadqiqotning cheklovi shundaki, tanlanma hajmi (o'nta hudud) cheklangan va har bir hudud ichidagi tuman darajasidagi tafovutlarni qamrab olmaydi. Kelgusi tadqiqotlarda tuman darajasidagi kengaytirilgan tahlil o'tkazish tavsiya etiladi.

Xulosa va takliflar.

Mazkur tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni shakllantirish imkonini berdi. Birinchidan, hududiy raqamli innovatsiyalarni baholash va boshqarish tizimi to'rt bosqich (tayyorgarlikni baholash, pilot joriy etish, samaradorlikni o'lchash, boshqaruv qarori)dan iborat ekanligi asoslandi. Ikkinchidan, mamlakat hududlari bo'yicha raqamli innovatsiya darajasida sezilarli tafovut (Toshkent shahrida 86 ball, Qoraqalpog'iston Respublikasida 38 ball) aniqlandi. Uchinchidan, infratuzilma tafovuti va malakali kadrlar yetishmovchiligi hududiy joriy etishdagi eng keskin to'siqlar ekanligi aniqlandi. To'rtinchidan, hududiy raqamli innovatsiya darajasi bilan iqtisodiy samaradorlik o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik ($r > 0,80$) mavjudligi statistik jihatdan isbotlandi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari hududlararo raqamli tafovutni kamaytirish nafaqat ijtimoiy adolat masalasi, balki milliy iqtisodiy o'sishni jadallashtirishning muhim omili ekanligini yakuniy tarzda tasdiqlaydi. Barcha hududlarning raqamli salohiyatidan to'liq foydalanish orqaligina mamlakat miqyosida xizmat ko'rsatish tarmoqlarining barqaror va teng rivojlanishiga erishish mumkin.

Olib borilgan tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- ✓ chekka va qishloq hududlarida raqamli infratuzilmani rivojlantirishga maqsadli davlat investitsiyalarini yo'naltirish maqsadga muvofiq;
- ✓ barcha hududlar uchun bir xil andoza o'rniga, har bir hududning o'ziga xos tayyorgarlik darajasiga moslashtirilgan differensiallashgan raqamlashtirish strategiyasini qo'llash tavsiya etiladi;
- ✓ hududlarda malakali raqamli kadrlarni tayyorlash va ularni ushlab qolish uchun maxsus rag'batlantirish dasturlarini joriy etish zarur;
- ✓ hududiy raqamli innovatsiya loyihalarini pilot tarzida sinovdan o'tkazib, muvaffaqiyatli natijalarni boshqa hududlarga tarqatish strategiyasini qo'llash lozim;
- ✓ hududiy raqamli innovatsiya darajasini muntazam monitoring qiluvchi va hududlararo taqqoslash imkonini beruvchi baholash tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Krugman P. Geography and Trade. – Cambridge: MIT Press, 1991.
2. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
3. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.
4. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. – Москва: ГУ ВШЭ, 2004.
5. Гохберг Л.М. Регионы России: инновационная активность. – Москва: НИУ ВШЭ, 2020.
6. Xodiyev B.Y. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
7. Berkinov B.B. Mintaqaviy iqtisodiyot. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
8. Rasulev D.A. Innovatsion menejment asoslari. – Toshkent: TDIU nashriyoti, 2022.